 31 maart 2016

● 'Rode pastoor' uit Steenderen en dienstmeid uit Olburgen kandidaat-zalig

Arriëns vond rust in Steenderen

Katholieken beijveren zich voor de zaligverklaring van pastoor Alphons Ariëns en Dora Visser. Beide kandidaat-zaligen woonden en werkten jaren in de voormalige gemeente Steenderen.

door **Gerco Mons**
STEENDEREN

Ze hadden bijna buren kunnen zijn. Pastoor Alphons Ariëns woonde in Steenderen, dienstmeid Dorothea Visser in het naburig dorpje Olburgen. Twee kandidaat-zaligen voor de katholieke kerk. Ariëns en Visser, een

● **Het portret van Alphons Ariëns in de kerk van Steenderen. Het portret is gemaakt door kunstenaar Jan Toorop.** foto Theo Kock

Gewerkt en geleefd in de Achter-

Zijn 'rode' signatuur wordt ook

drankmisbruik. Al in zijn eerste

schreven door Jan Nieuwenhuis in zijn boek *Vooruit en omhoog, een levensbeeld van dr. Alphons Ariëns.*

Op initiatief van de pastoor wordt op 17 maart 1906 een advertentie geplaatst in de *Doesburgsche Courant* met een oproep voor pleegouders in de gemeente Steenderen. De oproep wordt een succes. Drie kinderen kunnen vrijwel direct geplaatst worden in de Covik, een buurtschap nabij Steenderen. Later worden nog meer kinderen geplaatst.

Verder staat Ariëns in Steenderen onder andere aan de wieg van de Vereeniging Ziekenzorg, een bibliotheek en de katholieke Kiesvereniging.

Tijdens zijn 25-jarig priesterfeest in 1907 wordt Ariëns een fonds aangeboden voor de oprichting van een sanatorium voor verpleging van drankzuchtigen. Aan kunstenaar Jan Toorop wordt gevraagd een portret te maken, waarvan reproducties verkocht kunnen worden voor het goede doel. Het portret is geen onverdeeld succes. Maria Schotman - Harmsen schrijft in haar boekje *Herder zonder Bokken*:
Waar was die jonge, veerkrachtige, vrolijke Ariëns gebleven zoals ze hem kenden in Steenderen. Het portret werd afgewezen. Zijn vrienden wisten er geen raad mee. Het was Toorop gelukt om de binnenkant van de

kandidaat-zaligen voor de katholieke kerk. Ariëns en Visser, een groter verschil tussen beide persoonlijkheden is bijna niet denkbaar.

De welbespraakte, energieke pastoor naast de verlegen en verminkte dienstmeid. De man van de wereld uit een welgestelde familie uit Utrecht tegenover het meisje uit een arme daglonersfamilie uit Gendringen. De oprichter van de katholieke arbeidersbeweging in Nederland en de vrouw die jarenlang in het huishouden hielp bij de pastoor.

Dorothea Visser is de afgelopen twintig jaar uitgegroeid tot een icoon van katholiek Achterhoek. Ze heeft een eigen kapel gekregen in Olburgen en een hoek van de kerk in Gendringen is aan Visser gewijd. Rond Alphons Ariëns is het in de Achterhoek relatief rustig gebleven. Hij kwam 25 jaar na de dood van Dora Visser (1876) naar Steenderen, als pastoor van de wereld. Naast de verschillen zijn er ook grote overeenkomsten. Gewerkt en geleefd in de Achterhoek, met een hart voor de zwakkeren, genomineerd om zalig te worden verklaard door de katholieke kerk.

Ariëns komt in mei 1901 naar Steenderen om daar pastoor te worden. Hij heeft een tumultueuze tijd in Enschede achter de rug, waar hij vijftien jaar lang kapelaan is geweest. Daar heeft Ariëns zich vooral hard gemaakt voor de arme arbeiders in de textielindustrie. De kapelaan is onder andere verantwoordelijk geweest voor de oprichting van de katholieke arbeidersvereniging.

Ariëns' verhuizing naar Steenderen is volgens velen een straf voor zijn 'rode signatuur', maar zo ziet hij dat zelf niet. 'Dit is een zeer geschikte plek om geestelijk tot rust te komen. Steenderen is niet alleen goed, maar een best plaatsje, waar de herder, dank aan zijn voorgangers, een kudde schapen zonder bokken heeft'.

Zijn 'rode' signatuur wordt ook in Steenderen snel duidelijk. Onder de armen is Ariëns zeer populair, onder de rijke boeren een

• • •

Drankmisbruik was in Steenderen een groot probleem, zeventien gezinnen zijn door alcohol in het ongeluk gestort

stuk minder. Dat wordt ook duidelijk door een getuigenis van landbouwer Willem Verhey op 29 februari 1960 bij de kerkelijke rechtbank. Deze is opgezet om onderzoek te doen naar de mogelijke zaligverklaring van Ariëns.

Een ander onderwerp waar Ariëns zich druk over maakt, is drankmisbruik. Al in zijn eerste halfjaar laat hij onderzoek doen naar drankgebruik in Steenderen. Er zijn in het dorp liefst zeventien openbare en acht geheime vergunningen tot drankverkoop. In 25 jaar tijd zijn zeventien gezinnen door de drank in het ongeluk gestort en in twee woningen is zelfmoord gepleegd. In 1901 zijn vijftien 'levende dronkaards' bekend. Vier maanden na zijn komst worden in Steenderen een Kruisverbond voor de mannen en een Mariavereniging voor de vrouwen opgericht met als hoofddoel het tegengaan van drankmisbruik. Ariëns is groot pleitbezorger voor een gezonde en gematigde levensstijl. Je kan je laatste centen beter uitgeven aan een gezonde maaltijd, dan aan een fles wijn.

De pastoor zelf geeft daarbij het goede voorbeeld. Hij fietst graag door het gebied om bezoekjes af te leggen. Het volgende bijzondere verhaal gaat over Ariëns, opgeten *er geen raad mee. Het was Toorop gelukt om de binnenkant van de man in het portret vast te leggen: Ariëns' twijfels en zorgen, zijn diepgaande gedachten.*

De reproducties zijn nauwelijks te verkopen en brengen dus geen geld in voor het Dr. Ariënsfonds.

Op 23 augustus 1908 neemt de pastoor afscheid van zijn parochie. Het bisdom stuurt hem naar Maarssen. Hij vertrekt met gemengde gevoelens, blijkt uit de afscheidspreek.

Ariëns schrijft: *'Ik heb hier zeven bijzonder gelukkige jaren gehad, de mooiste uit mijn leven, temidden van een vreedzame, lieve bevolking, waar geen twist of tweedracht van ernstige vorm voorkwamen.'*

Na zijn Achterhoekse periode schopt Ariëns het onder andere nog tot geheim kamerheer van de paus. Hij krijgt de titel 'monseigneur' voor zijn naam. Op 7 augustus 1928 sterft hij op 68-jarige leeftijd. Hij wordt in Maarssen begraven.

De gestigmatiseerde
Dienares Gods
Dorothea Visser
28-09-1819 11-07-1876

• Een bidprentje van Dora Visser.

Dorothea bijna zalig na een verguisd leven

Dorothea Visser werd in 1819 in Gendringen geboren. In dat dorp leefde zij een armzalig, lijdzaam leven. Als ziekelijk, eenzelvig meisje werd zij er beschimpt en buitengesloten.
Als de eerste wondtekenen – stigmata in roomse taal – zich openbaren, zijn de achterdocht en de verguizing snel compleet. Dorothea, nog geen 30 jaar oud, verlaat met haar schamele bezittingen op een platte wagen het dorp. Ze volgt de enige die haar begrijpt en niet afwijst: pastoor A. Kerkhof.
Diens geloof in de gaven van Dora komen hem op een spreekverbod van de kerkleiding te staan. En op overplaatsing naar Kloosterburen in het hoge noorden. Later nogmaals, toen naar Olburgen, terug in de Achterhoek. Daar sterft Dora, 56 jaar oud.
Tijdens haar leven en erna zou Dora Visser verantwoordelijk zijn voor diverse wonderbaarlijke genezingen. Het wachten is nu op haar zaligverklaring.

• De kerk van Steenderen, waar Ariëns zeven jaar lang gewerkt heeft. foto Theo Kock

Zalig en heilig

Nederland telt in totaal 34 zaligen en heiligen.
Een zalige heeft minimaal één wonder op zijn naam staan, een heilige twee wonderen. Voor een zaligverklaring is geen wonder nodig als iemand gestorven is vanwege zijn katholieke geloof.
Voordat iemand zalig of heilig verklaard kan worden, moet een stevig dossier opgebouwd zijn. Een kerkelijke rechtbank doet onderzoek naar de persoon in kwestie. Uiteindelijk beslist de paus.
Gelderland kent vooralsnog één heilige: Petrus Canisius uit Nijmegen. Zijn catechismus uit 1555 kent meer dan duizend herdrukken in 26 talen. Hij is in 1925 heilig verklaard. Fragmenten van zijn wervel en zijn schoenen staan in de Petrus Canisiuskerk in Nijmegen.